

Qarabağ və Şərqi Zəngəzur
Azərbaycanın yeni inkişaf mərhələsinin simvoluna çevrilər. İllərlə işğal altında qalan, dağıntılarla üz-üzə qalmış torpaqlar bu gün sürətli bərpa və quruculuq prosesi ilə yeni həyat qazanır. Dövlət siyasetinin əsas istiqaməti məhz bu ərazilərin sosial-iqtisadi dirçəlişi, dayanıqlı məskunlaşması və sakınların firavan yaşaması ilə bağlıdır.

Prezident İlham Əliyev Xocavənd rayonunun Qırmızı Bazar qəsəbəsində Qırmızı Bazar, Hadrut qəsəbələrinin və Sos kəndinin sakınları ilə görüşündə bu məsələ barədə danışıb. Ölək başçısı qeyd edib ki, biz beş il ərzində şəhərlər, kəndlər, körpüller, tunellər, su anbarları, elektrik stansiyaları qurmuşuq: "Yəni, burada – Qarabağda və Zəngəzurda gedən quruculuq dünyanın heç bir yerində yoxdur. Əsas odur ki, Azərbaycan xalqı rahat yaşasın, xoşbəxt yaşasın, sülh içinde yaşasın". Bu yanaşma göstərir ki, Azərbaycanın qarşısında duran əsas məqsəd təkcə əraziləri bərpa etmək deyil, həm də burada insanların xoşbəxt və təhlükəsiz şəraitdə yaşamasını təmin etməkdir.

İşgaldən azad olunmuş torpaqlarda həyata keçirilən layihələrin içinde infrastrukturun bərpası xüsusi önem kəsb edir. Çünkü yollar, körpüler, enerji, su və rabitə xətləri olmadan nə iqtisadi potensialdan səmərəli istifadə mümkünündür, nə də insanların normal yaşayışı. Bu səbəbdən ilkin mərhələdə əsas diqqət məhz müasir infrastrukturun qurulmasına yönəldildi. Son illərdə elektrik şəbəkələrinin yenilenmesi, su və qaz təchizatı sistemlərinin qurulması, rabitə və internet xidmətlərinin yaradılması regionun iqtisadi integrasiyasına təkan verdi və Böyük Qayıdışın sürətlənməsinə şərait yaradı. Prezidentin mütəmadi olaraq Qarabağa və Şərqi Zəngəzur şəfərlər etməsi, yeni yaşayış məhəllələrinin istifadəyə verilməsi, təməlqoyma mərasimlərinin keçirilməsi dövlətin bu prosesə necə ciddi yanaşdığını bir daha göstərir.

Bu gün Şuşa, Xankəndi, Ağdam, Füzuli, Kəlbəcər və digər şəhərlər bərpa və yenidənqurma mərkəzine çevrilər. Yeni yaşayış evlərinin, məktəblərin, xəstəxanaların, digər sosial obyektlərin inşası ilə yanaşı, tariximiz və milli kimliyimizə aid mədəniyyət və dini abidələr de bərpa olunur. Beləliklə, Qarabağın bugünkü simasında həm müasirlik, həm də tarixi ərəsimiz qorunması və gelecek nəsillərə ötürülməsi dayanır. Gənc nəslin milli kimliyini itirməməsi, öz torpağı ilə bağlı məsuliyyət hissini duyması baxımdan bu yanaşma mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Artıq 20-dən çox yaşayış məntəqəsinə köçəriliş baş tutub. Rəqəmlər göstərir ki, 2021-ci ildən bəri Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun bərpasına 19 milyard manatdan çox vəsait sərf edilib. Bu gün bölgədə yaşayan və çalışıcların sayı 50 min nəfərə yaxınlaşır. "Böyük Qayıdış" programına əsasən isə 2026-ci ilin sonuna dək 140 min nəfərin

Qarabağ və Zəngəzur: quruculuğun tək ünvani!

doğma yurduna köçürülməsi planlaşdırılır. Əvvəlki illərdə infrastrukturun bünövüsü qoyulubsa, növbəti mərhələdə sosial və iqtisadi layihələrin miqyası daha da genişlənəcək. Xüsusilə Qarabağın təbii sərvətlərinin istifadəyə verilməsi, zəngin təbiətə və nadir ekosistemə malik bölgələrin beynəlxalq turizm mərkəzinə çevriləməsi prioritətlərdən biridir.

Enerji və nəqliyyat sahəsində əldə edilən uğurlar da diqqət çekir. Müasir standartlara uyğun qurulan enerji sistemi bütün Qarabağı əhatə edən dairəvi şəbəkə ilə Azərbaycanın ümumi enerji təsərrüfatına qoşulub. 280 meqavat gücündə su elektrik stansiyaları fəaliyyətə başlayıb və buradan əldə edilən enerji digər bölgələre ötürülür. Nəqliyyat infrastrukturunda da böyük addımlar atılıb. Ağdam-Xankəndi-Şuşa istiqamətində 7 tunelin inşası regionun yol şəbəkəsinə xeyli gücləndirib. Dəmir yolu xətləri bərpa edilir, Ağdama ilk qatar artıq yola salınıb. Bununla yanaşı, kanat yollarının tikintisi barədə də mühüm qərarlar qəbul olunub. Bütün bunlar regionun iqtisadi integrasiyasını, turizm potensialını və əməmiliyətə dayanıqlı inkişafını təmin edən amillərdir.

Nəticə etibarilə, Qarabağ təkcə işgaldən azad olunmuş torpaq deyil, həm də xalqın ümidiinin, milli qururunun, azadlıq uğrunda verilən qurbanların rəmziidir. Burada inşa edilən hər ev, bərpa olunan hər abidə zəfərə aparan yoluñ bir hissəsinə əks etdirir. Qarabağda baş verən yenidənqurma prosesi təkcə bugünün reallığı deyil, həm də gələcək nəsillərin yaddaşına əbədi həkk oluna-

caq tarixi mərhələdir. Siyasi elmlər üzrə felsefə doktoru Rufiz Qonaqov mövzu ilə bağlı "İki sahil"ə açıqlamasında bildirdi ki, tarixi Zəfərdən bu güne qədər Qarabağda bərpa və quruculuq istiqamətində çox genişmiqyaslı işlər görülüb: "Qısa müddət ərzində Azərbaycanın suverenliyi tam bərpa olundu, bundan sonra işğaldan azad edilmiş ərazilərdə minatəmizləmə prosesi başlandı. Bu prosesle yanaşı, Füzuli də daxil olmaqla Ağdam, Ağdərə, Kəlbəcər, Laçın, Şuşa, Xankəndi, Xocavənd, Hadrut və digər bölgələrdə abadlıq və quruculuq işlərinə start verildi. Böyük Qayıdışa dair Dövlət Proqramı əsasında Prezidentin imzaladığı sərəncamlı kəndlər, şəhərlər və qəsəbələr köç prosesi başlandı. Artıq yeni şəhərlər, qəsəbələr, kəndlər salınır, ağıllı kənd layihələri realaşdırılır. Zəngilanın Ağalı kəndi buna ən bariz nümunədir".

R. Qonaqov qeyd etdi ki, 30 ildən artıq işğal altında qalmış ərazilərimizdə bu gün yenidən insan nəfəsi duyulur, soydaşlarımız öz ata-baba yurdlarına dönürlər: "Yeni iş yerləri açılır, müəssisələr, zavod və fabriklər fəaliyyətə başlayır. Eyni zamanda Qarabağ sürətlə rəngarəng, turistik bir məkana çevrilir. Qısa zaman kəsiyində Şuşa, Xankəndi, Zəngilan, Füzuli, Ağdam və digər ərazilərdə iri binalar, konqres mərkəzləri, beynəlxalq tədbirlərin keçirilməsi üçün zallar inşa olunur. İnsanların rahat yaşayışı üçün bütün şərait yaradılır".

Bütün bunlar Prezident İlham Əliyevin uğurlu daxili siyaseti və Heydər Əliyev Fonduñun dəstəyi ilə həyata keçirilən

humanitar layihələrin nəticəsidir. Qarabağ bu müddət ərzində beynəlxalq tədbirlərə də ev sahibliyi edib. Prezidentin iştirakı ilə Media Forumu, XVIII İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının Zirvə Toplantısı, Pakistan, İran, türkdilli ölkələrin liderlərinin, həmçinin Birleşmiş Ərəb Əmirliliklərinin dövlət başçılarının, Avropanın müxtəlif ölkələrinin baş nazirlərinin sefərləri reallaşıb. Füzuli Beynəlxalq Hava Limanında yüksək səviyyəli görüşlər keçirilib. Bu səfərlər Qarabağın tarixən Azərbaycanın ayrılmaz tərkib hissəsi olduğunu bir daha təsdiq

edir". Həmsöhbətimiz vurğuladı ki, Azərbaycanın yaxın tarixində dönüş nöqtəsi olan 2023-cü il 19 sentyabr hadisələri dövlətin suverenliyinin tam bərpası və Qarabağın sürətli inkişaf mərhələsinə qədəm qoyması ilə yadda qaldı: "Azərbaycan Silahlı Qüvvələri tərefində həyata keçirilən antiterror tədbirləri neticəsində separatçı silahlı birləşmələr tərksiləh edildi, qanunsuz rejim ləğv olundu və Azərbaycanın Konstitusiya quruluşu tam bərpa edildi. Bu qədər qısa zamanda bu qədər işin görülməsi Azərbaycanın gücünü, dövlət başçısının qətiyyətini və iradəsini göstərir. Prezidentin işrarı ilə bölgədə böyük infrastruktur layihələri həyata keçirilir. Qarabağın gül-çiçəye bürünmüş, turistik və sülh zonasına çevriləməsi hədəflənir. Bu ərazilərdən keçəcək Zəngəzur dəhlizi isə Şimali Cənuba, Şərqi Qərba birləşdirəcək. Vaşinqtonda imzalanmış 8 avqust 2025-ci il tarixli Birge Beyannamədə bu hadisə tarixi önemli hadisə kimi qeyd olunub".

Rufiz Qonaqovun sözlərinə görə, bütün bu proseslər Azərbaycanın suverenliyinin və müstəqilliyinin möhkəmənlənməsinə mühüm təsir göstərir: "Qarabağın bərpası və inkişafı istiqamətində aparılan işlər yaxın illərdə daha da genişlənəcək. Yaxın beş ilə bu bölgənin dünyanın ən gözəl güşələrindən birinə çevriləcəyi, turistlərin və xarici qonaqların əsas üvanlarından biri olacağı gözlənilir. Artıq bu yoluñ mühüm hissəsi qət olunub və qarşıda daha böyük uğurlar var".

Nigar Orucova